

Kansaneläkelaitos

1/2

Viite:

Kansaneläkelaitoksen lausuntopyyntö 30.5.2018

Asia:

Kansaneläkelaitoksen johtajan nimittämismenettelyn käynnistäminen

Kansaneläkelaitoksen lausuntopyynnön mukaan laitoksen toinen johtaja jää eläkkeelle 1.2.2019. Kansaneläkelaitos on pyytänyt viran täyttämistä lausunnon OTT, professori (emeritus) Kaarlo Tuorilta. Tuorin 7.5.2018 antaman lausunnon mukaan yleisten virkamiesoikeudellisten periaatteiden mukaan uuden johtajan nimittämiseen tulisi ryhtyä viipymättä, ellei perustellusta syystä muuta johdu. Perusteltuna syynä voidaan Tuorin mukaan pitää esimerkiksi sellaisen organisaatiomuutoksen valmistelua, jossa luovuttaisiin nykyisen kaltaisista johtajista tai johtajien palvelussuhteiden luonnetta muutettaisiin. Lausuntopyynnön mukaan tällaisia muutoksia ei ole tällä hetkellä valmisteilla. Kansaneläkelaitos pyytää tämän perusteella oikeuskanslerin lausuntoa siitä, millä aikataululla uuden johtajan hakuprosessi tulisi käynnistää.

Pidän Kaarlo Tuorin lausunnossaan esittämiä kannanottoja lähtökohtana ja ilmoitan lausuntonani hakuprosessin käynnistämisen aikataulusta seuraavan.

Valtion virkamiehiä koskevassa lainsäädännössä viran hakumenettelyn käynnistämiseksi ei ole säädetty määräaikaa sen jälkeen, kun virka on tullut avoimeksi. Toisaalta lainsäädännössä ei myöskään aseteta esteitä virantäyttömenettelyn käynnistämiseen, vaikka virka olisi vasta tulossa avoimeksi. Oikeuskirjallisuuden mukaan virka voidaan ilmoittaa haettavaksi jo ennen kuin se on tullut avoimeksi, jos viranhaltija on irtisanoutunut tai jos viranhaltijan tiedetään saavuttavan eroamisiän (Koskinen & Kulla, Virkamiesoikeuden perusteet 2013, s. 122 ja Bruun, Mäenpää & Tuori, Virkamiesten oikeusasema 1995 s. 73). Viran hakuprosessi voidaan siis käynnistää julkaisemalla hakuilmoitus etukäteen ennen viran avoimeksi tuloa heti, kun avoimeksi tulo on oikeudellisesti sitovalla tavalla varmistunut. Virkamiehiä koskevasta lainsäädännöstä ei näin ollen voida johtaa periaatteita, jotka ohjaisivat viran hakumenettelyn täsmällistä aikataulua. Viranomaisilla on siten harkintavaltaa siinä, milloin avoimeksi tulossa oleva tai avoimeksi tullut virka ilmoitetaan haettavaksi.

Kansaneläkelaitoksen on toiminnassaan noudatettava hallintolakia. Hallintolaisa säädetään hallinnon oikeusperiaatteista. Hallinnon oikeusperiaatteisiin kuuluvan tarkoitussidonnaisuuden

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

periaatteen mukaan viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa vain lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin (hallintolaki 2 ja 6 § sekä HE 72/2002 vp s. 47). Tarkoitussidonnaisuuden periaate velvoittaa viranomaista käyttämään toimivaltaansa vain siihen tarkoitukseen, johon se on lain mukaan määritelty tai tarkoitettu käytettäväksi. Viranomainen ei saa ryhtyä edistämään muita tarkoituksia kuin niitä, jotka kuuluvat sen tehtäväpiiriin ja sisältyvät tapaukseen sovellettavan lain tavoitteisiin (HE 72/2002 vp s. 55). Oikeuskirjallisuuden mukaan oikeuskäytännössä tarkoitussidonnaisuuden periaatetta on yleensä sovellettu vertailemalla lain tarkoitusta ja viranomaisen päätöksen tavoitteita. Jos viranomainen käyttää toimivaltaansa lainmukaisen tavoitteen toteuttamiseen ja harkintavaltansa rajoissa, sen toimintaa tai päätöksentekoa voidaan pitää tarkoitussidonnaisuuden periaatteen vaatimusten mukaisena (Mäenpää, Hallinto-oikeus 2013, s. 154-156).

Edellä selostetun perusteella Kansaneläkelaitoksen johtajan hakuprosessin käynnistämisen aikataulusta ei ole mahdollista antaa täsmällistä kantaa. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen noudattaminen tässä tapauksessa tarkoittaa käytännössä sitä, että hakuprosessin tavoitteeksi asetetaan viran täyttäminen sen avoimeksi tulosta alkaen tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Viran hakuilmoitus voidaan julkaista sen jälkeen, kun viran avoimeksi tulo on varmistunut. Julkaisemisen tarkemman ajankohdan määrittely riippuu siitä, milloin sitova tieto viran avoimeksi tulosta on käytettävissä ja millaista sisäistä päätöksentekomenettelyä asia tämän jälkeen Kansaneläkelaitoksessa edellyttää. Lisäksi julkaisemisen ajankohtaa määriteltäessä on varattava riittävä aika nimityksen valmisteluun hakuajan päättymisen jälkeen Kansaneläkelaitoksessa ja sosiaali- ja terveysministeriössä. Hakuprosessin käynnistämisen aikataululla tulee olla edellä mainitut ja muut mahdolliset asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen asianmukaiset perusteet tarkoitussidonnaisuuden periaatteen näkökulmasta.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos,
osastopäällikkö

Maija Salo

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
